יִתֵּן קֹלוֹ גַּחֲלֵי אֵשׁ:

היסטאָרישע דברות קודש

שהשמיע בלהבת אש קודש

מרן הרה"ק מסאטמאר זיעוכ"י

דברי מוסר שנאמרו בבכיה רבה והתעוררות גדול

בענין שמירת הדיבור ובפרט בשעת התפילה וקריאת התורה

מתוך ס"ג פרשת ויחי תשכ"ג - ונתפרסם ע"י מערכת 'לשון קדשו'

אום זאת חנוכה שנת תשכ"ג איז ליידער פאַרברענט געוואָרן אַ ספר תורה אין דער היכל הישיבה תורה ויראה דרב"י מסאטמאר, וויליאמסבורג. הרה"ק מסאטמאר זי"ע איז דאן געווען מורא'דיג בצער פון דער שרעקליכער פּאַסירונג. אויף דעם אַרויף, ווען ס'איז געקומען צו די התחלת ימי השובבי"ם, בעת רעוא דרעוין פ' ויחי, האָט דער צדיק אָנגעהויבן מרעיש עולמות צו זיין מיט בכיות נוראות און מיט אַ צעבראָכן האַרץ מנהמת לבבו הטהור איבער דעם ענין פון שמירת הדיבור.

בפרט האָט דער צדיק יסוד העולם משמיע געווען פּחד'דיגע דיבורים באופן יוצא מן הכלל איבער דאָס "רעדן בשעת התפלה וקריאת התורה", נאָכזאָגנדיג בלהבת אש קודש דיבורים נוראים איבער דעם חומר הענין.

עס איז דאַן געוואָרן אַ געוואַלדיגער התעוררות בקרב הציבור להיזהר בקדושת בית המדרש, און דעמאָלט זענען נתמנה געוואָרן גבאים מיוחדים מנכבדי הקהלה אַז זיי זאָלן בשליחתו פון רבי'ן שטיין דערויף אַז דער קדושת התפלה זאָל אָפּגעהיטן ווערן בכל התוקף.

פאָלגענד טוען מיר אָפּדרוקן דברים כהוייתן, די הייליגע האַרץ-רייסנדע דיבורים וואָס פאָדערן און מאָנען, און די דברות קודש וועלן אוודאי פאַרשיינען אידישע הערצער מ'זאָל נזהר זיין אין דעם ענין קדוש ונורא פון קדושת הביהמ"ד ושמירת הדיבור:

מורי ורבותי! איך וויל דאס איינע זאַך דא מזכיר זיין מעניינא דיומא. אזוי ווי ס'קומען די ימי השובבי"ם, די ימי התשובה, און יעדער איד ברויך תשובה צו טון, מ'ברויך זיין צובראכן.

מ'ברויך זיין צובראכן, מ'ברויך משים אל הלב זיין וויאזוי מ'האט אפגעפירט די טעג, און וויאזוי מ'זעט אויס, און מ'זאָל זיך מתבונן זיין וואס וועט זיין דער תכלית. מ'זאל מיר די זכיה האבן מ'זאל נאך קענען אמת'דיג תשובה טון פארן בורא כל עולמים.

*

עקסטער דעם ברויך מען זיך עפעס בארעכענען [על המאורע לא טובה שקרה בשריפת ספר תורה לא עלינו]. ס'שטייט אין די כתבי האר"י, (בשער הכוונות תיקון חצות, דרוש א) אז ס'ווערט פארברענט א ספר תורה, איז נמסר געווארן די תורה פאר די קליפות. אזוי זאגט דער אר"י הקדוש.

בעונינו הרבים, ס'איז שוין דא גענוג ניצוצי קדושה אין די קליפה, אין די סטרא אחרא. די אלע ניצוצין הקדושים [שבלעו בעוה"ר] דורך די חטאים וואס מ'זינדיגט. איז דאס אויכעט נאר אין אונזערע חטאים. על כל פנים דעם אליין וואס האט פאסירט, דעם אליין איז א כח דערפאר. און דאס ברויך מען צו פאררעכטן, דאס איז נישט בחינם.

נאר אין אמתין אריין, אויף יעדן מאורע איז דא אייביג וואס מ'ברויך צו טון, ווער איז דען בכח [להתענות כל כך ולסגף עצמו כפי הנצרך לתיקון העונות]. נאר אזויפיל דאַרף מען טון, אז על כל פנים מ'זאל משים אל הלב זיין מ'זאל זאגן אמת'דיגע דיבורים פארן בורא כל עולמים, מ'זאל זיך בארעכענען אין די אלע ענינים.

ס'ווערט געברענגט, חכמינו ז"ל האבן געזאגט אויפ'ן פסוק "כי דבר ה' בזה" (במדבר טו, לא) **אַז דאָס גייט אַרויף אויף דעם וואָס איז נישט נזהר אין כבוד ספר תורה. ס'איז א בזיון** [דבר ה'].

ווען די ספר תורה איז פתוח, און מ'איז מפסיק מיט שיחה און דברים בטלים, איז דאס א שטארקער בזיון.

*

דער זיידע זכרונו לברכה טייטשט אין ישמח משה פרשת האזינו. טייטשט ער א מסורה, **קבר פתוח גרונם** (תהלים ה, י), **רוממות קל בגרונם** (שם קמט, ו) **לא יהגו בגרונם** (שם קטו, ז). ווייל ס'שטייט אין **יערות דבש** (חלק א, דרוש א), זאגט ער אויף דעם וואס מ'זאגט פארן דאווענען, פאַר מ'שטעלט זיך שמונה עשרה, זאגט מען **ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך** (תהלים נא, יז), מ'בעט זיך ביים אייבירשטן מ'זאל קענען עפענען דאס מויל אז מ'זאל קענען זאגן עפעס א שבח פארין בורא כל עולמים.

'פארי' יעדער תפלה זאגט מען ה' שפתי תפתח. ברויך מען סייעתא דשמיא מ'זאל קאָנען עפענען דאס מויל צו זאגן א אידיש ווארט פארן בורא כל עולמים.

זאגט דער יערות דבש: פרעגט ער, מ'וועט דאך פרעגן א קשיא, דו האסט א גאנצן טאג גערעדט אזויפיל דברים בטלים, שקר, מיט לשון הרע, מיט אנדערע דבורים אסורים, נו ווער האט דיר געעפנט דאס מויל צו דעם? דו האסט גארנישט געבעטן ה' שפתי תפתח, צו דעם ביסטו געווען גרייט?!

נו אויב אַזוי, וואס פאר א פנים האט מען, אז מ'וויל זאגן א אידיש ווארט זאגט מען ה' שפתי תפתח, אַמער מ'רעדט דאך צוזאם וואס מ'ברויך נישט און מ'טאר נישט. [עד כאן דברי היערות דבש].

מיט דעם טייטשט דער ישמח משה, טייטשט ער די מסורה: "**קבר פתוח גרונם**", מ'רעדט צוזאם דיבורים אסורים אגאנצן טאָג. אבער ווען ס'קומט צו "**רוממות קל בגרונם**", ווען מ'דארף זאגן א אידיש ווארט, איז "**לא יהגו בגרונם**".

דערפאַר בעט מען זיך: "**ה' שפתי תפתח**", ווייל מ'קען זיך נישט אויפמאכן דאס מויל. אַזוי זאָגט דער ישמח משה.

אין אמתין אריין, די עבירות שאדם דש בעקביו דאס איז זייער הארב. איך דארף נישט מאריך זיין אין דעם.

אז מ'היט זיך נישט דאס מויל, אויב איז דאָס בשעת תפלה און בשעת קריאת התורה, אפילו מ'רעדט דברים המותרים, ווי גרויס איז דער פגם!

וואס פאר אַ פנים האט מען, אז דערנאך זאגט מען ה' שפתי תפתח?!

ס'איז דאָך אַ פלא, ווי ווייט ס'איז גארנישט מעגליך זיך איינצוהאלטן. מ'קאן גארנישט נזהר זיין אז א 'קליינינגקייט'?

ס'איז דאָך נאָר א שב ואל תעשה. מ'דארף זיך גארנישט 'ווײ טון'!

*

אין אמתין אריין העט מען ווען געדארפט האבן תעניתים מיט סיגופים אויף די עוונות. נאר ס'איז דאך נישט מעגליך. אבער אז מ'זאל אפהיטן דאס מויל איז דאך יא מעגליך!

מ'לא קיין תעניתים איז מען נישט בכח. אבער 'דעס' אז מ'זאל נישט רעדן וואָס מ'ברויך נישט און בשעת התפלה. דאס נעמט נישט צו קיין כח. אדרבה דאס גיט נאך כח! (עי' בייטב לב פרשת משפטים) **וואס א תירוץ האט מען אויף דעם?! 'דאס' קען מען זיך אויך נישט אויפהאלטן!?**

נאכדעם וואס מ'האט אזויפיל געזינדיגט פארן בורא כל עולמים, קען מען נישט אזויפיל 'מקריב זיין' פארן אייבירשטענס וועגן, אז מ'זאל זיך 'אפהיטן אביסל' דאס מויל, ווען מ'ברויך נישט רעדן?!

אזויפיל איז מען נישט בכח?!

*

איבערדעם אז ס'קומען די טעג, די ימי השובבי"ם דארף מען זיך בעטן אז מ'זאל די זכיה האבן מ'זאל אמת'דיג דינען דעם אייבירשטען. **וואס קאן מען טון עפעס אנדערש? נאר תפלות ותחנונים!**

מ'זאל וויסן, ווען מ'שטעלט זיך דאווענען, זאל מען וויסן לפני מי אתה מתפלל. מ'זאל וויסן 'וואס' מען רעדט, ווען מ'בעט זיך צום באשעפער.